

JIŽNÍ AMERIKA

rozloha - 17 840 000 km²

- *Jižní Amerika je součástí amerického kontinentu*
- *společně se Střední Amerikou se někdy nazývá Latinská Amerika (podle převládajícího jazyka, kterým je španělština pocházející z latiny)*
- *světadílem prochází rovník a obratník Kozoroha*
- *od Střední Ameriky je oddělena Panamským průplavem, od Antarktidy Drakeovým průlivem*
- *podél západního pobřeží se táhne aktivní tektonický zlom (setkávají se zde dvě litosférické desky) – častá zemětřesení a mnoho aktivních sopek (největší aktivní sopka na světě - Ojos del Salado, 6893 m n. m., nejvyšší hora Chile)*

PŘÍRODNÍ PODMÍNKY

- téměř celé západní pobřeží tvoří pohoří **ANDY**
 - nejdelší pohoří na Zemi (na pevnině), od severu k jihu je dlouhé 7500 km
 - nejvyšší hora je **Aconcagua – 6959 m n. m.**
 - hodně z vrcholů And jsou aktivní sopky

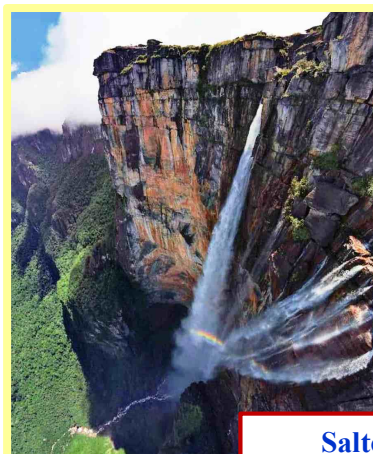
letecký pohled na Andy

- GUYÁNSKÁ VYSOČINA (severovýchod), BRAZILSKÁ VYSOČINA (jihovýchod Brazílie)
- ORINOCKÁ NÍŽINA - na severu u řeky Orinoko
- **AMAZONSKÁ NÍŽINA** – zabírá skoro 1/3 Jižní Ameriky
 - je odvodňována největší řekou světa **AMAZONKOU**, odhaduje se, že má přes 10 tisíc přítoků a je dlouhá přes 7000 km a odhaduje se, že má přes 10 tisíc přítoků
 - největší nížinou je **Amazonská nížina** – odvodňována řekou Amazonkou a jejími 10tis. přítoky
 - nachází se zde **největší tropický les** (deštný prales) **na světě**

nepatrná část řeky Amazonky

- nížina okolo řek PARAGUAY A PARANÁ – na jihu
 - na severu přechází tato nížina v **PANTANAL** – **největší bažina, močál na světě**
- vodopád **ÁNGEL** (*Salto Ángel*) se nachází ve Venezuele na řece Churún, která je přítokem řeky Orinoko – je to **nejvyšší vodopád na světě** (výška 979 m, voda padá volným pádem 807 m)

Salto Ángel

- jezero **TITICACA** je vysokohorské jezero v centrálních Andách, leží ve výšce 3812 m n. m. (rozloha 8562 km², maximální hloubka 283 m)
- v nejjihu Jižní Ameriky se nachází rozsáhlé území **PATAGONIE**, které je zakončeno souostrovím Ohňová země
- poušť **ATACAMA** se táhne v délce 1000 km podél pobřeží Tichého oceánu – **nejsušší poušť světa**

Podnebí:

- v Jižní Americe jsou zastoupeny **všechny podnebné pásy**
- na severu se nachází tropický pás, přechází přes subtropický a mírný až k subpolárnímu a polárnímu na jihu
- rozložení podnebných pásů neplatí ve vyšších patrech And (tam je rozhodující nadmořská výška)

Rostliny:

- v Amazonské nížině je známých asi 44 000 rostlin
 - největším problémem je **kácení pralesů** (kvůli dolům, silnicím, plantážím, pastvinám, ale také těžbě vzácného dřeva)

- ve středu Jižní Ameriky se nacházejí travnaté stepi zvané **pampy**

Živočichové:

- v Amazonském pralese se nachází tisíce ryb, ptáků, ale hlavně **hmyzu** (velké množství není ještě objeveno)
- pásovec, jaguár, sladkovodní delfini, opice
- v Andách žijí lamy, činčily, divoká morčata...
- na jihu – **tučňáci, tuleni**
- souostroví **GALAPÁGY** (na rovníku, na východě) jsou **významné výskytem vzácných živočichů**, kteří se nenacházejí jinde na Zemi – např. želva obrovská

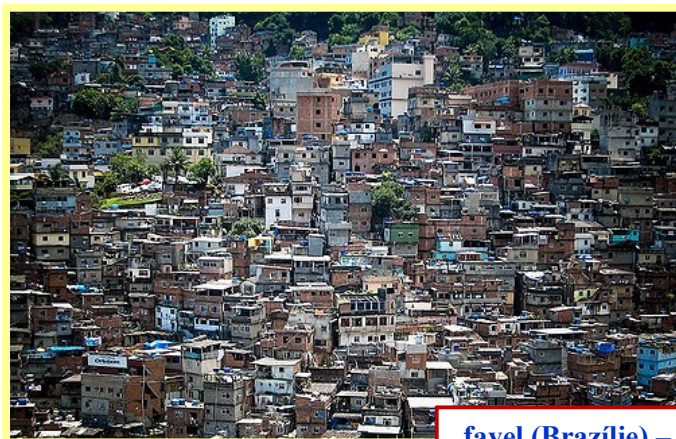
HISTORIE A SPOLEČNOST

- v Jižní Americe žilo před příchodem Evropanů mnoho indiánských civilizací, některé byly velmi vyspělé – **INKOVÉ**, další např. Karibové a Aravakové

Inkové

- v **16. a 17. století** dobývali území Jižní Ameriky - CONQUISTADÓŘI (ve smyslu vojenském i náboženském - **Evropané** a vytvářeli zde kolonie, byli to **hlavně Španělé**, Portugalci, ale také Holanďané, Francouzi a Britové
- v **19. století** si většina dnešních států vybojovala **nezávislost a samostatnost**, poté ale docházelo k častému střídání vlád a vojenských režimů, k moci se dostávali diktátoři, v současnosti lze říci, že je ve většině států demokracie a klid, až na výjimky
 - v boji za nezávislost pomohl mnoha státům bojovník **Simon Bolívar**
- dnešní obyvatelé jsou **potomci Evropanů, původních indiánů a černých Afričanů** (dříve přiváženi jako otroci)
 - **míšenci** – MESTIC (běloch a indián), MULAT (běloch a černocho), ZAMBO (černocho a indián), kajot (mestic a mulat)
- mnoho Jihoameričanů se **stěhuje s vyhlídkou lepšího života z venkova do měst**, tím vznikají v okolí velkých měst obrovské **chudinské čtvrtě zvané SLUMY** (v Brazílii se nazývají FAVEL)

favel (Brazílie) – jeden z mnoha

- v celé Jižní Americe je velmi populární **fotbal**
- většina obyvatel jsou **křesťané** (katolíci)